

Област Търговище

▶ Население (2016)	114 453
▶ Територия (кв.км)	2558,5
▶ Брой на населените места	199
▶ Дял на населението в градовете (%)	53,8

Общ преглед

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Търговище нараства с 10% през 2015 г., като изпреварва средния ръст за страната. Доходите и заплатите също нарастват, което води до повишаване на стандарта на живот в областта. Пазарът на труда в област Търговище страда от неблагоприятната образователна структура на населението, въпреки че икономическата активност и заетостта растат през 2016 г. В областта се отчита значително нарастване на инвестициите в дълготрайни материални активи през 2015 г. Оценката за прозрачността на местната администрация в областта е по-висока от средната за страната.

Сравнително ниският естествен прираст и високата степен на изселване от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. Основните слабости в образователната система са при задържането на учениците в училище и ниските оценки на матурите. Търговище остава сред областите с най-остър недостиг на лекари. Съдът в Търговище е най-малко натовареният в страната, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Търговище е и сред областите с най-малко регистрирани престъпления и най-висока разкриваемост.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●

След спад през 2014 г. БВП на глава от населението в област Търговище отново започва да нараства, а увеличението изпреварва средното за страната – с близо 10% в областта при 7% за страната. Въпреки това стойността му все още изостава значително от средната за страната – 7821 лв./човек при 12 339 лв./човек за страната. Доходите и заплатите в областта също нарастват през 2015 г., но продължават да са по-ниски от средните за страната. Брутната годишна заплата достига 7902 лв. при 10 535 лв. за страната. Доходите на лице от домакинството пък нарастват до 3910 лв. при 5167 лв. за страната. През 2016 г. доходът на лице обаче намалява до 3639 лв. заради по-ниските доходи както от работна заплата, така и от самостоятелна заетост и от собственост. Търговище остава сред малкото области, в които работната заплата формира под половината от доходите на домакинствата – 49% при 56% за страната. Другата основна част са доходите от пенсии – 35% при 29% за страната.

Ръстът на доходите и заплатите води до повишаване на стандарта на живот в областта. Делът на местното население, живеещо с материални лишения, и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, намаляват под средните нива за страната през 2015 г.

Пазар на труда ●

Пазарът на труда в област Търговище е слабо развит, въпреки че се наблюдават някои положителни тенденции. Икономическата активност остава сравнително ниска, но бележи значителен ръст през 2016 г. и достига 59,1% (при 68,7% за страната). Това води както до ръст на заетостта, така и до ръст на безработицата заради невъзможността част от икономически активните да си намерят работа. Коефициентът на заетост нараства до 53,6% (при 63,4% за страната), а този на безработицата – до 9,4% при 7,7% за страната.

Образователната структура на населението на възраст 25–64 години е силно влошена, което действа като естествен ограничител пред пазара на труда. През 2016 г. делът на висшестите се увеличава до 18% (при 28% за страната). Търговище е втората област (след Разград) с най-много хора с основно и по-ниско образование – 36%, или два пъти повече от средното за страната.

Инвестиции ●●●●

Относителният брой на нефинансовите предприятия в област Търговище нараства през 2015 г., въпреки че остава значително под средния за страната – 34 на 1000 души при 55 на 1000 души за страната. Същевременно в областта се отчита нарастване на разходите за ДМА с близо 580 млн. лв., което е рекорд за Търговище и я превръща в областта с най-много инвестиции в ДМА спрямо население то за 2015 г.

Нарастване се забелязва и при ЧПИ в областта, които обаче все още са по-ниски от средните за страната – 1789 евро/човек при 3250 евро/човек за страната към края на 2015 г.

Усвояването на европейски средства също се повишава, но остава значително под средното за страната спрямо населението към 30 юни 2017 г. В рамките на областта най-много са изплатените средства в община Попово.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, но и през 2015 г. делът на автомагистралите и първокласните пътища остава под средния – 15% при 19% за страната. Качеството на пътната настилка обаче расте през 2016 г. и остава над средното ниво – 48% от пътищата в областта са в добро състояние при 42% за страната.

През 2016 г. се отчита нарастване на достъпа до интернет и използването му в областта, но стойностите и на двата показателя са по-ниски от средните за страната.

Данъци и такси ●●●●

Търговище е една от малкото области, в които общините не променят местните данъци и такси през 2017 г. Така усреднената данъчна тежест в областта се задържа на сравнително ниско ниво. Малко по-висок от средния е единствено данъкът върху превозните средства. Значително по-ниски пък са ставките върху недвижимите имоти на юридически лица и върху търговията на дребно.

По-нисък е и данъкът върху таксиметровия превоз на пътници. Във всички общини годишният му размер е 300 лв. с изключение на Опака, където е 350 лв. при 525 лв. средно за страната.

Администрация ●●●●

Традиционно оценката за прозрачността на общинските администрации в областта е по-висока от средната за страната. През 2017 г. тя достига 65% при 59% за страната, като в областта най-прозрачна е община Търговище, а най-малко – Опака. Самооценките на администрацията за развитието на електронното управление и предоставянето на услуги на „едно гише“ са близки от средните за страната през 2017 г.

През 2016 г. общините Търговище и Антоново увеличават значително покритието на кадастралната карта, с което областта достига 15% спрямо 6% през 2015 г. Въпреки това покритието все още е далеч от средното за страната (23%). Община Опака остава единствената в областта с 0% покритие.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●

Ниският естествен прираст и високата степен на изселване от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст продължава бързо да намалява и достига $-7,7\%$ (при $-6,0\%$ за страната), а коефициентът на механичен прираст пада до $-5,6\%$. През последното десетилетие коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това до 14 години нараства по-бързо от средния за страната и достига 142%, въпреки че остава под този за страната (147%).

Търговище е сред областите със сравнително ниска урбанизация. През 2016 г. 54% от местното население живее в градовете (при 73% за страната), а гъстотата на населението е 1106 души/кв.км (при 1548 души/кв.км за страната).

Образование ●●●

Делът на населението, записано в V–VIII клас, в областта е идентичен със средния за страната през 2016 г. (78%). Същевременно делът на второгодниците продължава да намалява стабилно за втора поредна година и трайно се установява под средния за страната – 0,7% при 1,1% за страната. През 2015 г. делът на отпадналите от основното и средното образование също намалява, но остава относително висок. Традиционно средният успех на матурите по БЕЛ на учениците от областта е по-нисък от средния за страната. През 2017 г. той е 4,02 при 4,22 за страната. В същото време в областта неиздържалите изпита са относително малко – 5,5% при 8,0% за страната.

Търговище все още е една от петте области, в които няма висши учебни заведения.

Здравеопазване ●

Търговище остава сред областите с най-остър недостиг на лекари. На един общопрактикуващ лекар в областта отговарят 2274 души от населението (при един на 1611 души в страната), а на един лекар от водеща специалност – 753 души (при един на 530 души в страната) през 2016 г.

Другите показатели в сферата на здравеопазването за областта и през 2016 г. са съизмерими със средните за страната. Делът на здравноосигурените в област Търговище продължава да нараства и достига 88,5% (при 88,1% за страната). Легловата база в МБАЛ също се разширява и през 2016 г. достига средната за страната стойност от 5,1 легла на 1000 души. Преминалите за лечение болни пък намаляват за трета поредна година и достигат 236 на 1000 души при 235 на 1000 души за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

И през 2016 г. наказателните съдии в окръжния съд в Търговище са най-малко натоварените в страната, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Един съдия разглежда средно по 3,3 дела на месец (при средно 9,4 в страната), 95% от делата приключват до 3 месеца (при 89% в страната), а висящите дела са 7% (при 8% за страната).

Търговище е и сред областите с най-малко регистрирани престъпления и най-висока разкриваемост през 2016 г. Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в областта се задържат на 9 на 1000 души от населението (при 13 на 1000 души за страната), а разкриваемостта им се повишава до 68% (при 48% за страната).

Околна среда ●●●

В областта все още сравнително малко хора имат достъп до канализация и са свързани със станции за пречистване на отпадъчните води. През 2015 г. 56,6% от населението на област Търговище живеят в селища с обществена канализация (при 75,5% за страната), а 45,2% имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции (при 62,3% за страната).

Замърсяването на въздуха в областта се задържа под средните стойности за страната, но продължава да нараства за четвърта поредна година, достигайки 129 т/кв.км емисии на въглероден диоксид при 324 т/кв.км за страната. Възможно обяснение може да се търси в новите индустриални мощности, въведени през последните години. Същевременно обемът на образуваните битови отпадъци спада до 331 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната.

Култура ●●●

Посещенията в библиотеките в област Търговище остават значително повече от средните за страната, достигайки 1122 на 1000 души от населението през 2016 г. при 605 на 1000 души за страната. Посещенията на местните театри също нарастват и са повече от средните за страната – 454 на 1000 души при 322 на 1000 души за страната.

Относително слаб остава интересът към местните кина и музеи и през 2016 г. Посещенията на кината са 210 на 1000 души (при 778 на 1000 души за страната), а на музеите – 176 на 1000 души (при 734 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6739	7126	7351	7138	7821	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2695	2924	3025	3546	3910	3639
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5913	6556	7195	7465	7902	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	35,3	39,4	29,7	29,6	22,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	65,7	63,9	57,9	57,8	56,7	59,1
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	57,6	53,9	48,7	51,2	51,6	53,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	12,4	15,6	15,7	11,4	8,8	9,4
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,2	17,9	16,7	17,3	15,0	18,1
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	31	32	32	34	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1299	2165	2700	2056	7160	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1607	1562	1766	1694	1789	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	24,3	38,3	29,4	41,8	33,8	58,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,2	58,0	52,0	47,0	42,5	47,6
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	14,5

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-5,7	-6,0	-5,8	-6,7	-7,0	-7,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-3,7	-3,1	-3,2	-4,4	-3,5	-5,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,04	4,00	4,10	3,99	4,06	3,98
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	8,70	7,58	4,53	6,87	4,44	7,21
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	86,0	84,3	82,2	81,6	77,5	78,2
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	86,9	85,8	86,9	88,2	88,5
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	234,6	241,7	257,3	250,8	244,0	236,0
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,3	9,6	10,0	9,1	8,8	9,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	69,2	70,5	63,0	64,0	63,2	67,9
Дял на висшите наказателни дела (%)	6,1	8,7	9,6	10,3	8,1	7,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	44,1	44,1	44,1	44,1	45,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	69,4	88,7	92,5	104,5	128,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	26	25	36	9	259	210
Посещения в театрите на 1000 души от населението	364	373	480	506	434	454